

zondag

15.04.2012

15.00 Kamermuziekzaal

14.15 Inleiding door

Jan Christiaens

Maeterlinck Kwartet

Voces Intimae

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografie

Op initiatief van cellist Benjamin Glorieux werd in 2010 het Maeterlinck Kwartet opgericht. Dit strijkkwartet richt zich op muziek die geschreven werd op het esthetische scharnierpunt tussen de romantische 19e en de moderne 20e eeuw, de periode waarin Maurice Maeterlinck leefde. Het uitgangspunt is de uitvoering op een historisch geïnformeerd instrumentarium. Hierbij is authenticiteit geen noodzakelijk einddoel, maar veeleer een zoektocht. Het ensemble focust op epigonen zoals Brahms, Schönberg, Prokofiev of Bartók, maar speurt ook naarstig naar boeiende partituren die toch in de vergetelheid geraakt zijn.

Uitvoerders en programma

Maeterlinck Kwartet:

Varoujan Doneyan: viool

Paulina Sokolowska: viool

Pawel Krymer: altviool

Benjamin Glorieux: cello

—

Claude Debussy (1862-1918)

Strijkkwartet in g, opus 10

Jean Sibelius (1865-1957)

Adagio in d

Karol Szymanowski (1882-1937)

Strijkkwartet nr. 1 in C, opus 37

Jean Sibelius

Strijkkwartet in d, opus 56 'Voces Intimae'

Dit concert maakt deel uit van de Scoop-reeks en wordt live opgenomen. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden.

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Maeterlinck Kwartet

Elke componist die een strijkkwartet componeert, benadert dit eerbiedwaardige genre met een zekere schroom. Want hoewel het een relatieve nieuwkomer is in de muziekgeschiedenis, heeft het strijkkwartet in zijn korte bestaan toch al een hele reeks meesterwerken voortgebracht. Vooral de kwartetten van Haydn, Mozart en niet het minst Beethoven verleenden het genre een eersterangsstatuut. Op slechts vier notenbalken moet de componist al zijn thematische vindrijkheid en zijn combinatiekunst kwijt kunnen. Niet voor niets noemde Goethe het strijkkwartet ooit een gesprek tussen vier gecultiveerde personen.

Voor vele componisten na Beethoven zetten de hoge esthetische aanspraken van het genre een rem op hun creativiteit. Het duurde vele jaren eer iemand als Johannes Brahms zijn eerste strijkkwartet aan de buitenwereld durfde toe te vertrouwen. Dat Claude Debussy als prille dertiger al met een strijkkwartet naar buiten kwam, getuigde voor de insiders dan ook van een zekere durf – sommigen vonden het zelfs ongepast en pretentius. Debussy's enige strijkkwartet ging in première op 29 december 1893, op een concert van de Société Nationale de Musique, het platform voor nieuw werk van (jonge) Franse componisten. De affiche van deze concertvereniging bevatte tot dan toe opvallend weinig strijkkwartetten. Het was bijna een gewoonte onder Franse componisten om te wachten met een strijkkwartet tot ze de pensioenleeftijd bereikt hadden. Het zal dan ook niet verwonderen dat Debussy's oudere collega's met meer dan gewone aandacht naar diens strijkkwartet kwamen luisteren. Gevestigde waarden als Ernest Chausson en Vincent d'Indy ventileerden meteen na de première hun ongenoegen. Ze vonden dat Debussy

alleen maar mooie melodieën presenteerde, zonder dat hij er verder iets mee aanving. Chausson en d'Indy waren sterk doordrongen van het Beethoven-ideaal, dat stelt dat de kwaliteit van een componist niet zozeer kan afmeten aan de melodische thema's die hij uit zijn mouw kan schudden, als wel aan de manier waarop hij dat thematisch materiaal vervolgens ontwikkelt en uitwerkt tot een grootschalige vorm. Net dit aspect – ook wel thematische arbeid genoemd – vonden ze wat onderbelicht in Debussy's strijkkwartet. Maar juist hier ligt het vernieuwende van Debussy's strijkkwartet. Hij biedt een alternatief voor de klinkende gedachteconstructies van Beethoven, in de vorm van een fantasievolle, minder strak doorgevoerde ontwikkeling van enkele muzikale basisideeën.

De Poolse componist Karol Szymanowski zit op de brug tussen de laat-romantiek en de moderniteit, en zoals zoveel componisten uit zijn generatie heeft hij veel verschillende invloeden geabsorbeerd, op zoek naar zijn eigen muzikale tongval. De kennismaking met de muziek van Debussy en Ravel bracht een beslissende verandering teweeg in de stijl van de jonge Szymanowski, in de richting van een sensualistische expressie waarvan de verfijning soms maniëristisch aandoet. Het *Strijkkwartet nr. 1*, opus 37 (1917) presenteert de verschillende elementen van Szymanowski's toonspraak op een dienblaadje. De muziek is eerder klassiek van karakter, hoewel de componist de klassieke tonaliteit uitbreidt met nieuwe samenklanken. De eerste beweging van het strijkkwartet is een schoolvoorbeeld van de bruuske wisselingen qua tempo en sfeer die zo karakteristiek zijn voor Szymanowski's muziek. Van de ene op de andere maat kan de muziek in een totaal ander licht baden. Het meest opmerkelijk in dit verband is de plotse overgang

overgang naar een burleske scherzo-passage in het midden van de eerste beweging (*subito scherzando alla burlesca*). Ook de verzelfstandiging van de afzonderlijke partijen wijst in de richting van de moderniteit. De vier strijkers lijken op sommige plaatsen elk hun eigen klankruimte te ontvouwen, relatief onafhankelijk van de andere drie spelers. Van Debussy leerde Szymanowski de vele klank- en kleurmogelijkheden die het strijkkwartet biedt, optimaal te benutten. Zo bevat de tweede beweging (*in modo d'una canzona*) een fascinerend spel van licht en schaduw, met een betoverende centrale sectie waarin de strijkers (met *sourdine*) donkere klankkleuren laten fonkelen. Szymanowski levert een staaltje van contrapuntisch meesterschap af in de derde en laatste beweging, één brok energie, die met een soort signaal in de vier strijkers uit de startblokken schiet. De cello zet een fugathema in, dat de rode draad vormt in deze beweging. Szymanowski voorziet dit thema echter telkens van een nieuwe begeleiding of van verrassend originele tegenstemmen. Het signaal-motief van het begin kondigt tevens het einde van dit strijkkwartet aan. Eerst klinkt het fortissimo, als bekroning van een fugatische opbouw. Nadien dunt Szymanowski het stemmenweefsel helemaal uit, totdat dit werk met een mysterieuze *pizzicato-cadens* in het niets lijkt te verdwijnen.

In de handen van de Finse componist Jean Sibelius evolueerde het strijkkwartet van een abstract vormenspel naar echte belijdenis-muziek. Zijn vierde en laatste strijkkwartet (1909), bijgenaamd *Voces Intimae*, werd gecomponeerd tijdens een periode van diepe neerslachtigheid. Sibelius' alcoholverslaving, en zijn financiële problemen, maakte er zijn muziek niet bepaald vrolijker op. Het kwartet – het enige van Sibelius dat tot het grote repertoire is gaan behoren – ontleent

zijn bijnaam aan de mysterieuze, geïsoleerde akkoorden uit het centrale middendeel (*Adagio di molto*) van dit vijfdelige kwartet. Daar komen op twee plaatsen drie akkoorden voor, die verder geen enkel verband lijken te hebben met de rest van dit deel, alsof de klanken vanuit een andere wereld komen binnengewaaid. De desolate sfeer van dit middendeel contrasteert sterk met de omringende bewegingen. Het wordt voorafgegaan door een rusteloos en gejaagd scherzo en gevolgd door een stampende boerendans met primitieve accenten. In het slotdeel wordt de luisteraar op sleeptouw genomen door de gejaagde ritmische drive van de snelle noten, en de levendige, bijna flitsende dialoog tussen de vier strijkers. Sibelius laat de romantiek hier achter zich, en kijkt de onzekere moderne tijd recht in het gezicht.

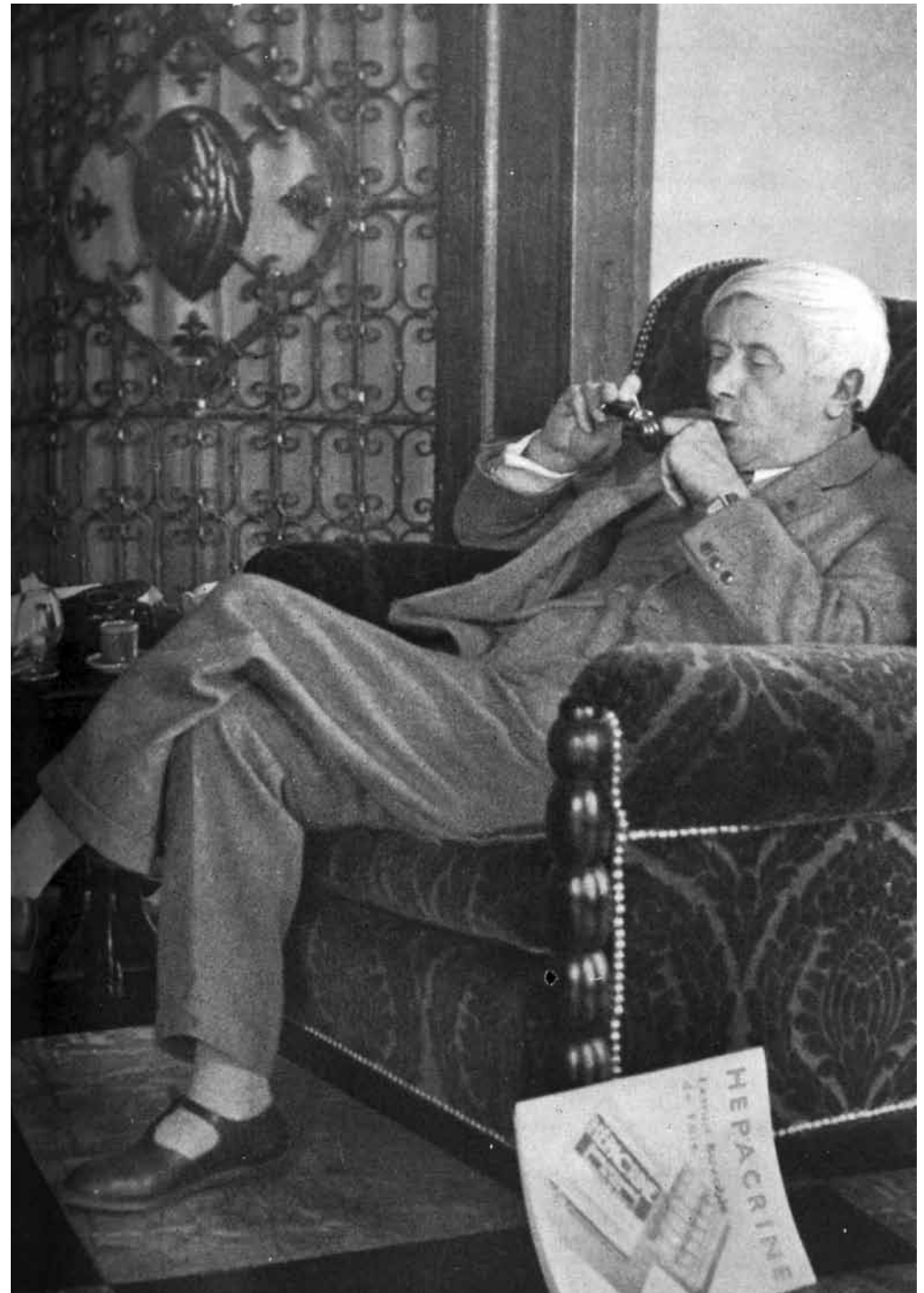
Jan Christiaens

Cher et grand Maeterlinck

De Nobelprijswinnaar Maurice Maeterlinck werd geboren op 29 augustus 1862 in Gent. Hij was niet alleen dichter (*Serres Chaudes*, 1889) en toneelauteur (*La princesse Maleine*, 1889; *L'intruse*, 1890; *Les aveugles*, 1890; *Pelléas et Mélisande*, 1892; *Intérieur*, 1894; *Ariane et Barbe Blue*, 1899; *Monna Vanna*, 1902; *L'oiseau bleu*, gecreëerd in Moskou in 1908) maar ook essayist (*Le Trésor des humbles*, 1896; *La sagesse et la destinée*, 1898; *Le temple enseveli*, 1902) en schrijver van een aantal omstreden natuurwetenschappelijke geschriften zoals *La vie des abeilles* (1901), *La vie des Termites* (1927) en *La vie des Fourmis* (1930). In 1911 werd hij bekroond met de Nobelprijs voor literatuur. Ter gelegenheid van zijn 70e verjaardag werd hij door Koning Albert I in de adelstand verheven en kreeg de titel van graaf. Op 26 juni 1936 werd hij verkozen tot lid van het Institut de France (Académies des Sciences morales et politiques). In 1947 werd hij verkozen tot voorzitter van de internationale PEN-club. Maeterlinck had in 1930 voor drie miljoen oude Franse frank het kasteel Castellamare in Nice gekocht en omgedoopt tot Orlamonde. In dit kasteel overleed hij aan een hartaanval op 6 mei 1949. Als zoon van een vermogend rentenier kende hij nooit financiële problemen. Mits de toestemming van zijn vader kon hij het zich dus veroorloven om na zijn studie rechten aan de Gentse universiteit, naar Parijs te trekken. Samen met zijn vriend Grégoire le Roy raakte hij er in de ban van de symbolisten en dichters zoals Baudelaire, Rimbaud en Mallarmé. Alhoewel Maeterlincks postume roem, ondanks zijn Nobelprijs, niet te vergelijken valt met die van zijn illustere inspirators, werd hij zeer geprezen door de groten van zijn tijd. Onder hen Thomas Mann en de Italiaanse futurist F.T. Marinetti. Marinetti verklaarde ter gelegenheid van Maeterlincks 75e verjaardag

op 11 augustus 1937: 'Gloire à toi cher et grand Maurice Maeterlinck, gloire à tes septante-cinq ans d'inspiration ardente et sereine. Ton génie ennoblit non seulement la Belgique, mais aussi la terre pensante qui t'aime et t'admire. Nous les poètes, les peintres, les sculpteurs, les architectes, les musiciens de l'originalité mouvante, chantons avec joie ta gloire et ton oeuvre concrète, abstraite, toute chargée de futur, cher et grand Maeterlinck.'

Johan Huys

Maurice Maeterlinck

Faust. Eine deutsche Volkssage, F.W. Murnau (1926)

za 12 – zo 13.05.12 / Concertgebouw
**Alexei Lubimov & Alexei Zuev / Beethoven
en Faust. De late pianosonates**

In zijn roman *Doktor Faustus* plaatst Thomas Mann Beethovens laatste pianosonate aan het begin van zijn faustiaanse geschiedenis van de moderne muziek. De Russische toppianisten Alexei Lubimov en Alexei Zuev koppelen Beethovens late sonates in dit rijke concertweekend moeiteloos aan verwante meesterwerken uit de 20e eeuw.

Joachim Brackx © Toos Vergote

do 24.05.12 / 20.00 / Concertzaal scène
Requiem voor goden / Currende & Triatu
Joachim Brackx schrijft opnieuw een compositie voor het ensemble Currende en het percussietrio Triatu. Samen met auteur-theatermaker Frank Adam draagt hij in dit *Requiem voor goden* de gods idee ten grave. Tijdens dit mysterieus muziekrитуeel passeert een poëtische maalstroom van beelden, gedachten en gebeden de revue.

Concertgebouw Servies

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. Alle info over de tien deelnemende horecazaken op www.concertgebouw.be/servies.

Interparking
1300 parkeerplaatsen 'eerste rang'

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 7 ZAND 34 BRUGGE

Provincie
West-Vlaanderen

BRUGGE

FLUXYS
FEDERATION OF MUSICIANS

MUZE
MUSE

Grensoverschrijdend netwerk voor klassieke en hedendaags klassieke muziek

DMorgen

Knack

Klara

COBRA.be

FOCUS/WTV